

ZŁUDZENIA NISZCZĄCE ŻYCIE

O KONFLIKCIE PAŃSTWA IZRAELSKIEGO Z PALESTYŃCZYKAMI

Mamie Zosi, Dzieciom i Wnukom

ZŁUDZENIA NISZCZĄCE ŻYCIE

O KONFLIKCIE PAŃSTWA IZRAELSKIEGO Z PALESTYŃCZYKAMI

DANIEL
BAR-TAL

przełożył Tomasz Rawski

PAN

POLSKA AKADEMIA NAUK

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2023

Tytuł oryginału: *Sinking into the Honey Trap: The Case of the Israeli-Palestinian Conflict*,
Westphalia Press 2023

Projekt okładki: Ewa Engler Herer (Studio UL)
Redakcja: Bogdan Baran
Korekta: Zespół

Copyright © 2023 by Daniel Bar-Tal
Copyright for the Polish edition © 2023 by Wydawnictwo Naukowe Scholar
Copyright for the Polish edition © 2023 by Polska Akademia Nauk

ISBN 978-83-67450-00-3

Wersja cyfrowa – licencja na warunkach CC 4.0
DOI 10.7366/9788367450003

Polska Akademia Nauk
ul. Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar
Wydrukowano w Polsce

Spis treści

O Autorze <i>Janusz Reykowski</i>	9
Przedmowa <i>David N. Myers</i>	13
Wstęp. Nerozwiązywalne konflikty międzynarodowe	31
Przypadek turecko-kurdyjski	31
Dlaczego konflikty trwają?	32
CZEŚĆ I. OD KRWAWEGO KONFLIKTU DO NADZIEI	39
Rozdział 1. Nerozwiązywalny konflikt	41
Źródła konfliktu: Krótka charakterystyka	41
Dwa sprzeczne fundamenty	42
Podejście socjopsychologiczne	45
Jak radzić sobie z wyzwaniem stawianym przez konflikt?	47
Rozwój repertuaru socjopsychologicznego	49
Narracje wspierające konflikt: etos konfliktu i pamięć zbiorowa	50
Główne tematy narracji wspierających konflikt w żydowskim społeczeństwie Izraela	53
Przekonania społeczne uzasadniające cele	53
Kształtowanie przekonań społecznych dotyczących bezpieczeństwa	57
Jakie są główne przekonania dotyczące bezpieczeństwa w społeczeństwie izraelskim?	61
Przekonania społeczne delegitymizujące Arabów	63
Przekonania społeczne dotyczące pozytywnego obrazu grupy własnej	64
Przekonania społeczne oparte na autopercepcji narodu jako ofiary	66
Przekonania społeczne o patriotyzmie	69
Przekonania społeczne o jedności narodowej	71
Przekonania społeczne o pokoju	72
Kultura konfliktu	73
Podsumowanie: czego dowiedzieliśmy się o pierwszym okresie po powstaniu państwa	76
Rozdział 2. Iskierka nadziei	81
Wydarzenia konstytutywne z lat 70. i wynikające z nich zmiany	81
Pokój z Egiptem	83
„Nowi historycy”	85
Wydarzenia lat 90.	86

Zmiany w narracjach wspierających konflikt	92
Zmiany w przekonaniach o zasadności własnych celów	92
Zmiany w przekonaniach dotyczących bezpieczeństwa	92
Zmiany w przekonaniach dotyczących Arabów	94
Zmiany w w autopercepcji Żydów	96
Zmiany w przekonaniach wiktyimizacyjnych	97
Zmiany w przekonaniach o patriotyzmie	98
Zmiany w przekonaniach o jedności narodowej	99
Zmiany w przekonaniach o pokoju	100
Zmiany w kulturze konfliktu	101
Zmiany w sztuce	101
Zmiany w systemie edukacji	105
Podsumowanie: Zmiana kierunku	107
CZĘŚĆ II. POWRÓT DO KONFLIKTU	115
Rozdział 3. Eskalacja konfliktu w 2000 roku	117
Konferencja w Camp David jako wydarzenie konstytutywne	119
Kompleksowy obraz tego, co zaszło w Camp David	120
Wybuch intifady Al-Aksa jako wydarzenie konstytutywne	124
Informacje konstytutywne dotyczące początku drugiej intifady	129
Dramatyczna zmiana w opinii publicznej	131
Zmiana postaw wśród lewicowej opinii publicznej	133
Wyjaśnienie drastycznej zmiany	135
Rozdział 4. Dalsza eskalacja	139
Ariel Szaron wkracza do akcji	139
Wycofanie się ze Strefy Gazy w 2005 roku jako wydarzenie konstytutywne	141
Co zrozumiała ludność żydowska	146
Wojny w Libanie i w Gazie	148
Niepowodzenia procesu pokojowego	154
Wewnętrzna arena polityczna	158
Pandemia Covid-19	162
Podsumowanie: zamknięty krąg	164
CZĘŚĆ III. INSTYTUCJONALIZACJA EKSTREMIZMU	169
Rozdział 5. Okupacja i jej implikacje	171
Znaczenie okupacji	172
Okupacja w percepcji żydowskiej ludności Izraela	184
Ideologia Ruchu Wielkiego Izraela i osadnictwa żydowskiego	187
Rozdział 6. Syjonizm religijny jako siła wiodąca	201
Ekspansja i instytucjonalizacja wpływów syjonizmu religijnego	201
W armii	202
Poza armią	204

Konstruowanie nowej tożsamości zbiorowej	208
Oto jak wygląda instytucjonalizacja ekstremizmu. Studia przypadków	212
System edukacyjny	213
Media	218
Binjamin Netanjahu jako główna postać kultury konfliktu	225
Rozdział 7. Narracje wspierające konflikt	233
Metody tworzenia narracji wspierających konflikt	233
Poleganie na źródłach wspomagających	233
Skalowanie informacji wspierających	235
Deprecjonowanie znaczenia sprzecznych informacji	236
Fałszowanie informacji	236
Pomijanie sprzecznych informacji	237
Zmiana języka	238
Ramowanie	239
Walka z alternatywnymi narracjami	240
Delegitymizacja kontrinformacji i/lub jej źródeł	241
Monitorowanie i kontrola	242
Karanie	243
Cenzura	245
Ograniczanie dostępu do archiwów	246
Podsumowanie: Nowa rzeczywistość	247
CZEŚĆ IV. DOKĄD DOBRNELIŚMY?	259
Rozdział 8. Czynniki utrudniające zażegnanie konfliktu	261
Przeszkody wpływające na trwanie konfliktu	262
Przemocowy kontekst	262
Poczucie lęku i niepewności	266
Nieufność	269
Kultura konfliktu jako przeszkoda	270
Socjalizacja polityczna	275
Inwestycje w konflikt, koszty i ofiary	277
Rutynizacja konfliktu	282
Konflikt jako potrzeba	286
Rozdział 9. Koszty podtrzymywania konfliktu i okupacji	289
Straty w ludziach	289
Koszty zdrowia psychicznego	290
Bezpośrednie koszty ekonomiczne	294
Pośrednie koszty ekonomiczne	296
Rozdartý naród	298
Koszty międzynarodowe	299
Pogorszenie stanu demokracji	308
Tworzenie państwowości autorytarnej	310
Okupartheid	317
Szkody wyrządzone sądom	331

Szkody dla pluralizmu i wolności słowa	338
Monopolizacja patriotyzmu	339
Nieposzanowanie prawa	342
Przejmowanie ziemi palestyńskiej	342
Tortury	346
Rozkład moralny	347
Podsumowanie: Dlaczego społeczeństwo ponosi te koszty?	350
CZĘŚĆ V. TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ	353
Rozdział 10. Na czym stoimy?	355
Informacja, rzeczywistość i postrzeganie rzeczywistości	355
Wąskie rozumienie demokracji	360
Założenia konsensualne	363
Tymczasem na lewicy	367
Znak czasów – orientacja prawicowa!	369
Pełzająca aneksja i apatia społeczna	371
Ocena przyszłości	374
Rozdział 11. Rzut oka w przyszłość	379
Jakie są widoki na wewnętrzną zmianę społeczną?	381
Jak może dojść do szybkiej zmiany?	384
Warunki dla zmiany politycznej	389
Jakie są skuteczne komunikaty perswazyjne?	392
Pozytywny precedens	395
O wadze nadziei	398
Epilog	401
Epilog 2.....	417
Bibliografia	433
Indeks osób.....	453